

Kontaktuppgifter:

E-post: Malin.Skog@pelagic.se

Telefon: 0731-508 708

Datum: 2024-03-20

Mottagare: Länsstyrelsen Gotlands län

Dnr.: 1974-2024

Yttrande om förslag till bildande av naturreservatet Karlsöarnas havsområde

Swedish Pelagic Federation producentorganisation (SPF) företräder det pelagiska fisket efter bl.a. sill, skarpsill, tobis och makrill i Bottenhavet, Bottenviken, Östersjön, Kattegatt, Skagerrak, Nordsjön och Atlanten. Vi har medlemmar med fartyg från 5 till över 60 meter som fiskar med pelagisk trål, not, krok och garn. Våra medlemmar står varje år för ca 90% av den totala fiskade volymen i Sverige. Vi tackar för möjligheten att lämna synpunkter i detta samråd.

Slutsats

SPF tycker att det är viktigt med ett ändamålsenligt och proportionerligt skydd av skyddsvärda arter och miljöer där så är motiverat. Vi anser dock att inrättandet av naturreservatet Karlsöarnas havsområde varken är proportionerligt eller väl motiverat i sin nuvarande utformning. Vi anser att särskilt skyddsvärda habitat framförallt finns mer kustnära, och att naturreservatet därför bör sträcka sig som längst ut till fyra sjömil från baslinjen, men att det samtidigt kan utökas österut hela vägen in till kusten. Inom detta område (från kusten till fyra sjömil från baslinjen) anser vi att allt fiske från båt kan förbjudas, medan fiske från land fortsatt kan vara tillåtet. SPF avstyrker alltså helt ett naturreservat i djupområdet utanför fyra sjömil från baslinjen liksom ett förbud mot yrkesfiske i detta område.

Proportionerligt skydd

Vid inrättande av ett skyddat område är det viktigt att fråga sig vad det är som ska skyddas och från vilken påverkan. SPF anser att skälen för skyddet och motiveringen till varför naturreservat är en lämplig skyddsform för hela det utpekade området inte är tillräckligt väl underbyggda i det föreslagna området. Av underlaget framgår exempelvis inte några direkta hot mot de skyddsvärda arterna och naturtyperna som tydligt kan begränsas genom inrättandet av ett naturreservat i de djupare delarna, utan endast mer kustnära.

Under beskrivningen av syftet med naturreservatet anges att området ska bidra till skydd av viktigt födosöksområde med tillgång till skarpsill och strömming för alkor under häckningsperioden samt bidra till födosöksområde för tumlare. Vidare skriver man i underlaget att det är viktigt för bestånden av alkor att begränsa konkurrensen om strömming och skarpsill under häckningsperioden. Konkurrensen förutsätts utgöras av yrkesfiske i området men det finns inte några belägg för att detta skulle vara fallet. Då det i stort sett inte sker något yrkesfiske efter sill/strömming och skarpsill sker under sommarmånaderna när fåglarna häckar kan fisket inte konkurrera med fåglarna om resursen. Ett skyddsområde i de djupare delarna kan också ifrågasättas då fisken kan simma och därmed lätt kan välja att uppehålla sig i ett annat område än det skyddade.

Länsstyrelsen skriver också att populationen av sillgrissla på Stora Karlsö har ökat under de senaste 15 åren, vilket SPF anser borde tyda på att arten har haft god födotillgång och inte påverkats negativt av konkurrens med yrkesfisket. I detta sammanhang är det särskilt viktigt att ha i åtanke att sillbeståndet minskade kraftigt under åren 2019-2022. Att sillgrisslan kunnat tillväxa trots detta visar att den verkar ha hög resiliens för variationer i fiskpopulationen och att tillgången till föda i närheten av häckningsplatsen varit fullgod även med en förhållandevis låg sillpopulation inom Egentliga Östersjön. Det visar tydligt att någon fredning av fåglarnas födosöksområde gentemot t.ex. yrkesfiske inte är nödvändigt, dels då fiske inte sker under den tid när fåglarna häckar och dels då fisket inte verkar ha påverkat fåglarnas häckning under de senaste 15 åren.

Det verkar således inte finnas någon dokumenterad födobrist för varken de aktuella sjöfåglarna eller för Östersjötumlaren, och inte heller några direkta hot mot födosöksområdet i nuläget som motiverar införandet av ett Naturreservat i de djupare delarna utanför fyra sjömil från baslinjen. SPF instämmer däremot med Länsstyrelsen

att det är motiverat att skydda grundområden närmast intill Karlsöarna samt runt Nygrund med de revstrukturer som finns där. Ett naturreservat ut till fyra sjömil från baslinjen kombinerat med skydd av häckningsplatserna på land bör därmed ge ett fullgott skydd för sjöfåglar, tumlare samt känsliga habitat på grundare vatten. Däremot anser vi att det är omotiverat och oproportionerligt med ett skydd i form av naturreservat utanför fyra sjömil. SPF anser att Naturreservatet skulle kunna följa gränsen för ESBA-området för tumlare och innefatta samma område som detta. Inom ett område från kusten ut till fyra sjömil från baslinjen skulle allt fiske från båt kunna förbjudas, och fritidsfiske endast tillåtas från land. Detta ger ett utökat skydd till kustnära reproduktionsområden för en rad fiskar, inklusive strömming, minskad båttrafik och därmed minskat buller som stör tumlare, samt minskad risk för insnärjning och bifångst av både tumlare och fåglar i fiskenät.

Brister och felaktigheter i underlaget

Det saknas helt en beskrivning av det yrkesfiske som bedrivs i och i nära anslutning till det föreslagna naturreservatet. En sådan beskrivning borde innehålla uppgifter om fiskets geografiska utbredning för fartyg från olika länder, vilka redskap som används, vilka arter och volymer som fångas samt när på året fisket bedrivs. Detta är en allvarlig brist och utan en sådan beskrivning kan man inte dra några slutsatser om fiskets eventuella påverkan på sjöfåglarnas och tumlarnas födosökmöjligheter, samt konsekvenser för yrkesfisket genom naturreservatets inrättande. SPF noterar också att yrkesfiskare eller yrkesfiskets företrädare inte har hörts i samverkansstadiet och anser att detta är en brist som Länsstyrelsen enkelt hade kunnat åtgärda.

Länsstyrelsen skriver i underlaget med hänvisning till ICES senaste rådgivning från våren 2024 att "Forskning visar tydligt att strömmingen i Östersjön är i obalans. Genom att förbjuda fiske i reservatet kan fisksamhällen ges möjlighet för populationsåterhämtning vilket understöds av europaparlamentets förordning om naturrestaurering antagen 24 juni 2024, (EU 2024/1991)." Tvärtemot vad Länsstyrelsen påstår visar den ICES-rådgivning som man hänvisar till att det varit en god rekrytering för sill/strömming i centrala Östersjön, vilket i sin tur låg till grund för att fisket kunde mer än dubbleras från 2024 till 2025 inom långsiktigt hållbara ramar. Denna ökning låg i det lägre intervallet av ICES rådgivning, dvs det fanns enligt bästa tillgängliga vetenskap utrymme för en ännu större ökning av fisket. Områdets storlek är

också mycket liten sett till utbredningsområdena för sill/strömming och skarpsill och det sakas helt stöd för att ett förbud mot yrkesfiske i området på något som helst sätt skulle bidra till en populationsåterhämtning för sill/strömming. Kopplingen till naturrestaurering är därmed ytterst svag och kan starkt ifrågasättas.

Länsstyrelsen anger att de skyddsvärda arterna som området avser att skydda, dvs. tumlare och sjöfågel, använder området för födosök. Dock presenteras inga data som belägger att så är fallet, och inte heller hur stor del av arternas födosök som bedrivs i det aktuella området. Det saknas också bakgrundsmaterial som visar inom vilket större geografiskt område de fågelarter man anser är skyddsvärda födosöker och hur stor del av detta totalområde man vill skydda med föreliggande förslag. Vidare saknas ett resonemang om områdets vikt som födosöksområde för både fågel och tumlare i förhållande till det närliggande och geografiskt mycket omfattande Natura 2000-området Hoburgs bank. Det senare innefattar områden helt och delvis skyddade från fiske, med koppling till både födosökande sjöfåglar och tumlare.

I underlaget skriver Länsstyrelsen att "Förbudet mot fiske i området förväntas bidra till att skydda och återställa hotade fiskbestånd, som exempelvis sill/strömming, vilket stärker den ekologiska balansen och gynnar den biologiska mångfalden." Detta påstående innehåller flera felaktigheter. Först och främst innehar strömmingen inte en status som hotad art utan listas i Svenska Rödlistan/Artfakta.se som livskraftig. Vidare förvaltas bestånden av sill/strömming och skarpsill på Östersjönivå baserat på årlig vetenskaplig rådgivning från det internationella havsforskningsrådet ICES. Beståndet av Östersjösill (centrala Östersjön, ICES delområde 25-29 samt 32) har under några år minskat, och kraftfulla förvaltningsåtgärder i form av minskade fiskekvoter och stängningsperioder har genomförts. Inför 2025 såg rekryteringen god ut och kvoten kunde höjas, återigen helt enligt ICES rådgivning. För skarpsill har rekryteringen under några år varit svag och kvoten för denna art har därför sänkts.

I motiveringen till föreskrifterna skriver Länsstyrelsen att "Överfiske av vissa arter som tumlarna jagar kan minska deras födokällor och försvåra deras överlevnad. Ett fiskeförbud för pelagisk trålning och bottenrålning bidrar till att säkerställa att tumlarna har tillgång till tillräckliga resurser för att livnära sig och fortplanta sig." SPF vill poängtera att det saknas belägg för att ett fiskestopp i detta område gör någon som helst skillnad för varken fiskbestånden eller tumlaren. Länsstyrelsen har inte visat några data som stödjer detta. Det pelagiska fisket sker som vi lyft ovan enligt ICES

rådgivning om ett långsiktigt hållbart fiske. Det är därför missvisande och direkt felaktigt att tala om överfiske.

Länsstyrelsen anser att reservatet bidrar till efterlevande av EU:s förordning om restaurering av natur. SPF anser att en reservatsbildning inte är att likställa med en restaurering av natur och att detta därför inte stämmer.

Konsekvensutredning

Slutsatsen av konsekvensutredningen är att beslutet inte har någon kostnadsmässig konsekvens för yrkesfisket eftersom det inte finns några särskilda fiskerätter i området och det överlappar inte heller med riksintresse för yrkesfiske enligt miljöbalken.

SPF anser att Länsstyrelsen saknar underlag som styrker denna slutsats då man inte har redogjort för hur och var fisket bedrivs i förhållande till det föreslagna området. Man har inte tagit hänsyn till det faktum att det pelagiska fisket inte baseras på enskild rätt utan regleras genom pelagiska fiskemöjligheter, kust- och regionalkvoter och inte heller till att fisket kan vara omfattande och ekonomiskt viktigt även utanför de särskilt utpekade riksintresseområdena. Då det saknas en analys av fisket i området kan Länsstyrelsen inte heller dra slutsatsen att ett förbud för yrkesfiske i området inte skulle få några lokala och regionala ekonomiska konsekvenser för fiskare och relaterade näringar. Man hänvisar istället till att fisket inom området är ”av större industriell skala” som om detta är något negativt i sig och gör ingen analys av hur enskilda fiskeföretag kan påverkas. Konsekvensanalysen vad gäller yrkesfisket är därför så undermålig att den måste göras om från grunden. Vidare saknas en diskussion om hur ett förbud skulle påverka andra länders fiske i området.

Länsstyrelsen lyfter i konsekvensutredningen ett antal positiva effekter som ett fiskeförbud i området förväntas bidra till, så som att ”skydda och återställa hotade fiskbestånd, vilket stärker den ekologiska balansen och gynnar den biologiska mångfalden.” Vidare skriver Länsstyrelsen att ”Om födoresurserna inte kan säkerställas, riskerar alkfågelpopulationen i nordeuropa att minska, eftersom tillgången på föda är direkt kopplad till häckningsframgång.” och att ”Förbudet mot fiske kan också förbättra miljön i Östersjön genom att minska skador på havsbotten och förbättra vattenkvaliteten. Minskad påverkan från fiske kan förstärka naturliga processer som

renar vattnet och binder koldioxid, vilket bidrar till både ekologiska och klimatmässiga fördelar.” SPF vill understryka att detta är rent hypotetiska resonemang och spekulationer, som Länsstyrelsen inte har lagt fram några stöd för i sitt underlag. Man har exempelvis inte visat att området där yrkesfiske föreslås förbjudas är viktigt för strömmingens reproduktion eller andra delar av dess livscykel, inte heller vilket fisketryck som strömmingen utsätts för inom området eller att det finns något reellt hot mot sjöfåglarnas reproduktion i form av bristande födoresurser.

Om ni har några frågor kopplat till vårt yttrande eller gällande det pelagiska fisket i övrigt, kontakta oss gärna!

Vänliga hälsningar,

Malin Skog

Swedish Pelagic Federation PO